

A mezőgazdasági szövetkezetek sokat fordítanak falvainkban a kultúra és a népi szokások ápolására, átmentésére, fejlesztésére. Fölkaroltuk az amatőr művészeti együtteseket, vannak szövetkezetekben működő Páva-körök, néptánc együttesek, vers- és prózamondó körök.

A magyar mezőgazdasági szövetkezetek annak a politikának a végrehajtásában, amelynek segítségével erre a színvonalra jutottak, azért alkothattak nagyot és marandót, mert nemcsak azzal törődtek, hogyan lehetne racionálisan magas színvonalra fejleszteni a termelési alapokat, hanem a résztvevő emberek szellemi, kulturális gyarapodására is figyelmet fordítottak.

Fábián Zoltán:

A Honismereti- és az Olvasó népert mozgalom szétválaszthatatlan egymástól

Két köszöntést hoztam erre a tanácskozársra. Egyrészt az Írószövetség titkárságának, másrészt az Olvasó népert mozgalom titkárságának köszöntését. Nem szeretném, ha ezt csak formálisnak vennék, éppen ezért néhány gondolatot fűzök a köszöntéshez.

Hogyan is gondolkodik az Írószövetség a Honismereti mozgalomról? A kezdetektől fogva — amikor még Darvas József volt az elnökünk —, a legnagyobb érdeklődéssel szemléltük, hogy mivé is válhatik ez a vállalkozás. Fokozatosan ébredtünk rá, hogy milyen nagy a jelentősége. Az a hajszálgyökér növesztő munka, amit a Honismereti mozgalom végez, olyan új jelenségeket, olyan új olvasói igényeket is nevel a közéletben, amelyek föltétlenül visszahatnak magára az írói munkára. Visszahat, mert megváltoztatja a közéletet, a közgondolkodást és a közérzetet. Ahogy nő és gazdagodik az a hajszálgyökér-rendszer, amely a honismereti munkával megvalósul, úgy gazdagodik — ha szabad ezt az oleő szónalat mondanom — a lombozat is.

A másik szempont, ami nekünk hallatlanul fontos, éppen az a szömentő tevékenység, amelyről itt már szó esett. Amikor a növények neveire gondolok, eszembe jut Fazekas Mihályék, Diószeghy Sámuelék, Csokonai Vitéz Mihályék tevékenysége, amikor annakidején a debreceni kis Bigecsben elkezdték megírni a magyar fűvészkönyvet.

Hadd említsek meg valamit, amit úgy gondolom, érdemes volna a honismereti munkának magára vállalnia. Itt vannak ezek a község összevonások, meg amikor a városok felfalják a közvetlen környezetükben lévő kis falvakat. Megérthető, ha közgazgatásilag ez így szükséges, de mért kell megszüntetni emiatt a nevüket is? Csak néhány példát mondok szűkebb pátriámból. Vásárosnamény mellett volt két pompás kis falu, *Gergelyi* és *Ugornya*. Aztán összevonták és lett belőle *Gergelyiugornya*. Most pedig *második kerület*. Mit mond ez? Senkinek semmit. Kár ezeket megszüntetni. Én nagyon sok helyütt megfordultam a világban, másutt is felfalják a városok és a nagyobb települések a kisebbeket, de meghagyják a nevüket. Még az egyes kerületeknek is meghagyják a nevüket. Londonban mindenki tudja, hogy Chelsea, az Chelsea és nem pedig nem tudom hányadik kerület. Én örülnék, ha a Honismereti mozgalom magára vállalná azt is, hogy ne szüntessük meg ezeknek a kis településeknek a nevét, mert ezek is a történelmünket őrzik.

Az író számára talán nincsen izgalmasabb feladat, mint annak a kutatása, hogy hogyan is alakul, változik a ma élő ember, hogyan valósítja meg önmagát. Ebben az önmegvalósító munkában félelmetesen nagy szerepe van ennek a gyökérnövesztő tevékenységnek, amit a honismereti munka jelent, mert önmagam gyarapszom vele mindenekelőtt és önmagam gyarapodásával növelem magam körül a közösség értelmi és érzelmi szintjét. Itt ugyanis nem egyszerűen arról van szó, hogy az emberek kész ismereteket vesznek át valakiktől, vagy könyvekből, hanem ők maguk járnak utána, ők maguk fedezik föl. *A felfedezés nagy élménye adatik meg a honismereti munkában*. Persze a kudarc is nem egyszer, mert éppen rossz helyütt keressük, vagy nincs elég szívósságunk. A kudarc és a siker együtt, szinte egymást ellenpontozva van jelen ebben a tevékenységben, éppen ezért sokkal jellemformálóbb, mint másfajta ismeretszerzés. Tehát olyan emberformáló munka, amely nélkül nagyon szegények lennének és nagyon kevesek lennének. Ennek az ábrázolása pedig minden bizonnyal nagyon is

méltó írói feladat és nélkülözhetetlen is, hogyha az ember nem akar sematikus, vagy eltévedett lenni.

A másik üdvözlöt és köszöntést az Olvasó népért mozgalomtól hozom. A két mozgalom ikertestvér, nem megy egymás nélkül. Eppen ma ebéd után sétálva felfedezek egy emléktáblát a régi papnövelde falán. Az áll rajta, hogy Szily József püspök a XVIII. század végén, itt ebben az épületben telepítette le a város első nyomdáját és ezzel nyomtatta ki először 1794-ben Mikos Kelemen leveleit. Szégyen, gyalázat, de nem tudtam, hogy Mikos Kelemen leveleit Szombathelyen nyomtatták ki, szégyenlem magamat mint író és mint irodalomszervező kiváltképp. Elkocdrom tünödni, hogy csak ez a kis emléktábla is mi mindent indít el az emberben, mit hív elő: Mikos Kelemen, Rákóczi... első nyomda, a könyvkiadás, egyáltalán a magyar könyvteremtés történetét, szóval mi minden bojtul fel az ember gondolatában? És akkor kajánul megkérdeztem magamtól: ez most Székely Györgyre tartozik, vagy rám? Honismereti munka ez, vagy Olvasó népért mozgalom munkája? Azt hiszem, mind a kettőnkre és mindnyájunkra. A kettő szétválaszthatatlan és nem is tud egymás nélkül létezni.

Végül az anyanyelv. Szívem szerint szólott mindenki, aki erről beszélt. De számomra az anyanyelv fogalmkörébe tartozik az énekelt, vagy a hangszeren játszott zenei nyelv is, a tánc és az alapvető emberi viselkedésnek a normarendszere is. Mindent valamiképpen az anyanyelv egésze öleli fel az én gondolkodásomban. Akiknél az anyanyelv valahol sántít, az anyanyelv dadog, ott az egész embernél mindenhol dadogás következik be. elbizonytalanodás. A nyelv nemcsak az önkifejezés és az önmegértésnek az eszköze, de a magunk belső világának a rendezési eszköze is. Annakidején, amikor az Olvasó népért mozgalmat meghirdettünk, Antonio Gramscitól választottunk mottót. „A kultúra nem más, mint belső érnünk fegyelmének, rendjének a megteremtése, hogy felismerjük történelmi hivatásunkat.” Ahhoz, hogy valóban megteremtjük a magunk belső érnének fegyelmét, rendjét, felismerhessük a magunk történelmi hivatását, ismernünk és tudnunk kell anyanyelvünk minden vonatkozását.

Ágoston László:

A Honismereti mozgalom és a tájékoztatás

A tanácskozás eddigi munkája azt erősítette meg, hogy mozgalmunk új minőségi korszakába lépett.

A két évtizedes múlttra visszatekintő szervezet, Honismereti mozgalom nemzeti kultúránk szerves része és igazi népmozgalom, amivel a jövőben méginkább számolnunk kell. A mozgalom a szó igazi értelmében szellemi értékmentés és értékgyarapítás is.

Néhány szót a tájékoztatás és a Honismereti mozgalom viszonyáról. A mozgalom növekvő támogatást kap a központi és a helyi tájékoztatási eszközöktől, Magyarországon a Honismereti mozgalomnak a tévét, a rádiót is beleértve, jó sajtója van. A Magyar Távirati Iroda csupán július hónapban 27 jelentős anyagot adott ki a honismerettel összefüggő kérdésekről, színvonalas, szép munkákat. A magyar újságírásban dolgozik 200—250 olyan honismereti munkát értő és szerető újságíró, akikre a jövőben is számítani lehet.

Evtizedes múlttra tekint vissza a Magyar Újságírók Szövetségének a *Hazának rendületlenül* című sajtópályázata, amelyre eddig több mint 3000 pályamunka érkezett be. Ez év szeptemberében kerül sor az újabb pályázat értékelésére, amelyre megközelítően 200 munka érkezett. A pályázat legnemesebb anyagait kötet formájában is kiadtuk, a KISZ kiadója vállalta a megjelenítést. Siker lett ebből a kiadványból, jó pár iskolában — mint tudjuk — pult alatti taneszköz. Tovább kell gondolkoznunk a mozgalom által feltárt, összegyűjtött, igen jelentős értékek szervezetebb, teljesebb és hatékonyabb közkinccsé tételén, szervezettebb és hatékonyabb felhasználásán.

Mindaz, ami most már birtokunkban van, magasabb hatékonysággal, érettebben épüljön be a nemzet gondolkodásába. Az újságíró-képzésben is keressük annak a módjait, hogy a sajtó hogyan tudja ezt a munkát is jobban segíteni. Nagyon fontosak a honismereti munka szempontjából a jól előkészített, jól megválasztott sajtótájékoztatások. Nagyon fontos, hogy mindazzal, amivel a mozgalom, annak egyes részterületei rendelkeznek, jól jussanak el, jól megválasztottan a maguk helyén a lapokhoz, a la-